

II. GRÓF TELEKI JÓZSEF HÁZASSÁGA.

A József név és a tudomány szeretele örökletes a Teleki-nemzetségben. Ha tehát csak annyit mondunk, hogy a tudós Teleki Józsefről van szó, még nem tudhatjuk, melyikről. Legjobb ezzel jelölnünk meg: Rousseau barátjáról, az «Essai sur la Foiblesse des Esprits-Forts» szerzőjéről akarunk megemlékezni. Jobban mondvá tulajdon magának tulajdon magáról való emlékeztetőjét akarjuk föleleveníteni.

1738 végén született s 1759 derekától 1761 tavaszáig idegen országokat, akadémiákat járt. Az alig húsz éves mult ifjú főnemes érett ésszel és erkölccsel megtett útjáról diariumot folytatott. Ezt évekkal ezelőtt sajtó alá rendeztem; hadd közlöm itt a végét, tanulmányútnak és naplónak befejezését, melyben az író hazatérte után lett házasságának történetét jegyzi föl egyszerű szavakkal, teljes őszinteséggel. Nemes emléke a régi magyar családi életnek.

* * *

LE JÖVÉN Idegen Országokra való utazásomból meg érkeztem Bétsbe 11^a Aprilis 1761, Istennek hálá egészségben. Ott találtam akkor Kedves Szüleimet, fel jövén az édes Atyám G. Teleki Károly Bátyám Urammal Familia dolgában, Kedves Asszonyom Anyám pedig az Atyám Uram kedviért. Idegen országokon létemben Diariumot tartottam, abban mindennap rajtam történt dolgaimat fel jegyeztem, egészen Pestről lett el indulásomtól fogva a fenn meg nevezett Bétsbe lett meg érkezésem napjáig, sőt még ottis egynéhány napokig azután; azért azt most itt mind el halgatom. Hanem mivel azután sokféle bajoskodásaimra nézve az a Diariumom félben szakadt és naponként dolgaimat fel írni se nem igen érkeztem se pedig igen kedvem nem vólt, most már sok Holnapokkal azután nagyobb ürességem 's több kedvemis lévén, ismét előbbeni szokásomra akartam magamat fogni; és minthogy naponként fel írni el mulattam, legalább nevezetesebb történeteimet ide fel jegyezni igyekeztem; hasznosnak tartván sok tekintetekből az embernek maga dolgainak fel írása körül való szorgalmatosságát, kiváltt ha azt álhatatosan fel teszi magában hogy semmit ne írjon oda a mi nem igaz. Mert használ ez arra 1ször hogy a több motivumok között a jóra, vagyon itt is egy, mely a szégyentől véttetett; szégyenli tudniillik az ember az utánna élő világtól ha az illetén könyvekben olyat fog látni, a mely az ő életét valamely motsokkal bé keveri, és a jó lelki esméretit gyanussá teszi; fel tészem pedig azt, mint már felyebbis, hogy az efféle könyvek minden magunknak való kedvezés nélkül irattassanak, ha tsak lehet, és a menyire lehet, mely külömben igen nagy győzedelmet kíván az embertől a mága indulatin, a midőn a leg kedvesebb indulaton kívánja hogy erőt végyen. 2szor. Használ az oeconomiára nézveis, mert gyakran sok tudni igen szükséges dolgokat magának nagy hátra maradásával el felejt, melyet itt fel talál. 3szor. Annak a nagy mesterségnek, az embernek maga meg esmerésinek egy utya ezis, mert itt az ember magát az el multt dolgaiban (fel tévén mindenkor hogy igazán ír) mint valami tükörben meg láthatya, azokban vagy a jót, vagy a rosszat meg vizsgálhatya, bolondságait meg tanulja katzagni, és egy szóval az el multt hibáibul okosodik. Ugyanis tapasztaltt dolog az, hogy az ember a jelen való tselekedeteit mindenkor nagyobb kedvezéssel vizsgálja,

mint az el multtakat ; azoknak örökké fogja pártját, ezekre néha felettébbis irigykedik. 4-szer Gyönyörűségséi vagyon az efféle jegyzéseknek, mert a régi de már el töltt dolgokban a szerentsétlenségeket épen olyan édes olvasni, valamint a szélveszek között hánykodó hajót a partrul veszedelmen kívül nézni ; A szerentsés történeteinek pedig olvasása, egy kis enyhítésére lehet a jelen való kedvetlenségeknél, 's látván az ember a szerentsének magán való változását, meg tanulja ezt a világ bálványát felyebb nem tisztelni, mint a mint érdemli, és másokhoz, gyakran a maga ítélete szerint, néha valósággalis magánál érdemtelenebb emberekhez való mosolygását kevesebb irigységgel nézi, mert tsak ugy kell az embert venni a mint van, és néha mérgetis adni bé a méreg ellen.

Mind ezen el mondott okokbul ismét reá vettem magamat hogy elebbeni szokásom szerint, le jövetelemtől fogva eddig való dolgaimat, és azokban élettemnek leg nevezetesebb történeteit, azokat tudniillik, melyek házasságomat illetik, egy Summában elé adjam, és az után Bétsbe való utambanis nevezetesebb dolgaimat fel jegyezsem. Minthogy pedig a házasságom állapotja körül álló dolgai öszve vagynak köttetve a fel meneteletem meg előző némely dolgokkalis, minekelötte annak mostani folyamatyában való írásához fognék, szollok egy két szóval fel menetelem előtt való dolgokrul.

Még gyermekségemtől fogva azzal ketsegtetvén magamat, hogy én idegen országra ki mehessek, mikor már az az idő eljött volna, kéredzettem Kedves Szüleimtől, de mind egyéb okokbul először, mind pedig a dolog folyamatyába meg halván Anclamba Pomeraniába szegény maga veszedelmére siető Bátyám Pál, abbul az okbul hogy már tsak egyedül maradtam, ki botsátani nem akartak, és kiváltt az édes Anyám telyeséggel hallani sem akartt felőlle. Ugyan tsak mind mások által mind magam addig addig kértem a Szüleimet mig osztán réállottak. Fel menvén azért Kedves Szüléim Bétsbe énis fel mentem vala edgyütt, ki mehetésemet a Felséges Udvartul instálni 1759-be Januáriusba. Bajos dolog volt ez ebben az időben, mivel a hadakozás kezdetitől fogva, mely 1756-ban volt mind ekkoráig sokan próbálták ugyan de telyeséggel Senkit ki nem botsátottak, se Urat, se a szokás szerint, Deákokat. Ugyan tsak sok bajoskodás és utánna való járás után, Felséges Aszszonyunktól a ki menetelre szabadságot nyertem, és Passust. Azután végezvén Kedves Szüléim dólgoikat, le mentünk Martiusba Magyar-Országra. Javaslották ez előtt még esztendővel sokan a Roth Thamás Uram Kis Aszszonyát nékem, de nem lévén kedvem a házassági élethez nem vettem az illetén beszédeket szívemre. Ekkor azért látván Kedves Szüléim az ilyen élet nemétől való idegenségemet, mindenképen igyekeztek arra indítani, hogy a Házassági életre szányam magamat, de végyem magamnak azt a kit szeretek, melyet Kedves Aszszonyom Anyám kiváltt sirásávalis hathatósabbá tett, azt kívánván töllem, hogy addig telyességgel ki nem botsát idegen országokra, mig fel nem fogadom, hogy le jövet meg házasodom, 's ezen fogadásomat pedig ha az alatt Kedves Szüléim meg találánakis halni, meg tartom. Engedtem azért ilyen Szüleim kívánságának, mert bizony különben tsak nehezen vettem volna magamat ezen élet nemire, nem azért mintha benemis meg aludtt volna a vér, mert azt nem tagadhatom, hogy én eleitől fogva igen hajlandó voltam arra az indulatra a melyet szerelemnek hívnak, jóllehet azt zaboláján igyekeztem tartani ; hanem azzal az étellel egybe köttetett sok alkalmatlanságok irtóztattak meg. Mert, először, száz házasság közöttis alig vagyon egy, a melynek egészen jó kimenetele légyen ; már pediglen mi egyéb az embernek rossz Társsal meg nyomorodni, mint magának poklot építeni szántt szándékkal. Nagy mesterség kívántatik arra, hogy az ember a maga Társát ugy

meg ösmérje, a mint ösmérni kell azt akit az Ember ilyen szoros és állandó barátságra akar kötelezni, de néha e nagy mesterségis tsak meg tsal, kiváltt ha ez igaz, a mit sokan az embereket vizsgálók közzül tapasztalttnak mondanak, hogy gyakorta két olyan természetis a melynek mindenike külön-külön jó, öszve nem fér edgyütt. Már azért tsak ezen a felinis a dolognak mely nagy veszedelemre veti a fejit a házasságra igyekező ember. De a más részitis ha nézi az ember a dolognak ottis más természetű ugyan de még bizonyosabb bajra kell el szánni az ilyen embernek magát. Mert ha jó Társra kap, azt minden kis változástól félti; mentül nagyobb kintsinek gondolja a Társát, annál nyughatatlanabb leg kissebb árnyékárais a veszedelemnek. Feles magzatokat kíván minden házas pár; de mitsoda kívánság ez egyébb hanem hogy a gondja, kedvetlensége, nyughatatlansága mindennap nőjjon, ugy hogy majd olyannak tartottam a házasulandó embert, mint azt a kit meg Sententziáznak; a halál bizonyos, a halálnak neme bizonytalan. A rosz Társnakis van alkalmatlansága, de a jó sints a nélkül. Mind ezen erősségeknél erősebb vólt mind azonáltal a Szüleimnek való engedelmesség; Meg gondoltam e mellett aztis, hogy ha baj, és nyughatatlanság vagyonis kötve a Házassági állapothoz, melytől az ember különben mentt, vagyon ellenben talán ha az ember jó Társra kap, olyan gyönyörűségis egyben kötve vélle, a melyet az ember azon kívül nem kostoltt volna. Egy szóval el szántam magamat ezen kotzkára még idegen Országokra való ki menetelem előtt, de hogy le jöveelem előtt próbát tégyek, arra nem vólt egész kedvem. Beszéltek sokan előttem Roth Johanna Kis Aszszony felől, mindnyájan javasolták, de hogy magam oly véggel oda menyek, mind az ilyen idegen és nagy következésű dologban az emberekkel közönséges tétovázás és tartózkodás tartoztatott, mind és kiváltt az, hogy én tzélban vett utamtul el állani telyeséggel nem akartam, azt pediglen majd nem bizonyosnak tartottam, hogy le jöveelemig más társat választ magának. Mikor azért illetén irrosolute volnék sőt majd inkább telyeséggel az eszembül ki vetettem volna azt a dólgot, ilyen történet adja elé magát Májusnak a végin (ha jól jut eszembe). Mi Kedves Szüleimmel edgyütt vóltunk Budán a Feredőbe egy néhány hétig. Ez idő alatt egykor, az édes Atyámnak valami dolga lévén Pesten, némely Uraknál, oda megyen reggel által, 's engemetis el viszen Magával, de ugy mentünk, hogy még ebédre vissza' mennyünk a Feredőbe. De nem szándéka szerint lett Kedves Atyám Uram ő Nagyságának a dolog, mert a mig Pesten mulatoztunk, az alatt oly szél támadott a Dunán, hogy által nem mehetett az ott lévő (ugy nevezett) szárnyos hid[on] telyeséggel, azért kéntelenek vóltunk ebéden ott maradni Pesten, és az Aranyos Sasnál ebédelni. Ebéd után Kedves Atyám Uramnak dolga lévén egy 's más Uraknál, oda mentt; én pedig otthon maradván a Szálláson Pongrátz Boldisár Uram (ki az Atyámnak Magyar Országi jországáiban Procuratora volt) adig hivott az Ur Roth Thamás Uram szállására, ki akkor az Aszszony, és Kis Aszszonyával edgyütt ott vólt, mig, sok magam mentése után, annak őrvivel oda tsala, hogy bár tsak ismerkedés kedviért, minden egyébb tzél nélkülis, mennyek oda. Oda mentem azért én ekkor az Urak szálására, és ott kapván meg némely más betsületes embereketis a Kis Aszszonyis szememben tünt, és a mit azon egy orátka alatt benne láttam, tertzett, de mondhatom valósággal, hogy ekkor még tsak leg első szikrájátis alig érzettem annak az indulatnak, mely azután bennem hozzá gerjedett; tsak ugyan ez az első látásis adott egy kevés gondolkodásra alkalmatoságot a jövendőök irántt. El menyén ekkor onnan, hivat az Urak, hogy ha még ottan Pesten mulatok, mászor is jó szívvvel fognak látni, 's ígérkeztemis. Meg tsendesedvén a szél estve

felé által mentünk Budára a feredőbe, hol ez az én látogatásom sok nyájas tréfára adott alkalmatosságot Szüleimnek, kik az előtti sokszor jó kedvvel emlegették előttem ezt a Kis Aszszonyt, nekem pedig egy kevés gondolkozásra. Harmadnap mulva ígéretem szerint ismét által megyek Pestre azon Urakhoz. Ekkor már bővebb alkalmatosságot vévén magamnak az esmeretségre, a minap alig érzett szikra rendes tűzzé kezdett válni. A látogatás hosszabbis volt most 's nagyobb ki éreszkedéssel. Az indulatnak nevedkedését mind két részről egy irántt vehettük észre, az enyim meg valomm legelőször is azon kapott lábra, hogy az övét hozzám tapasztaltam. Láttam beszédében, maga viselesiben, 's tekintetiben olyan jeleket, a melyből sok jót ígérhettem magamnak. Egy szóval, el butszván akkor, már meg jelentem Szüleimnekis hozzá való indulatomat, mely, látom, nekik tetzikis, de hogy magoknakis lehessen módjok meg nézni, egy azután egynéhány nappal Aszodon esendő lakadalomra magok is oda mennek, tudván hogy az Urak Roth Uraimékis hivatalosok. A minthogy itten edgyüttis voltunk harmad napig, mely mulatás bővebb alkalmatosságotis adott az esmeretségre, és az egymáshoz Pesten gerjedni kezdett indulatot jobban is meg erősítette. Jelentvén azért szándékomat ujobban a Szüleimnek, 's telyes meg nyugovások lévén magoknakis a Személybe, maga Kedves Atyám Uram ő Nagysága meg kérte a Kis Aszszonyt az Atyátul ilyen conditiok alatt. Először, várja meg a Kis Aszszonyt, a míg én idegen országokat meg járom, mert ezen utamról le nem mondoztam volna telyeséggel; Másodsor, hogy a lakás ne légyen Magyar Országon hanem Erdélyben, mindazonáltal a mulatás rész szerint Magyar-Országon, rész szerint Erdélyben légyen; Harmadsor, mind a két ágon lévő Gyermek a Reformáta, és nem a Lutherana vallásba neveltessenek. Az Ur Roth Uram felelt erre, jelentvén leg először szemelyemben való meg nyugovásokat, azután aztis, hogy a két első Conditionais reá állanak, de az utolsó olyan lévén, a mely szokáson kívül való volna, azt kíványák, hogy a Léányok, a kik lésznek, az Evangelica Religio szerint neveltessenek; de külömben végső választ nem adhatnak az Urak mivel le jöve telemig mind a két félnek mostani egymáshoz való indulatya meg változhatik, mindazonáltal azt jelentették, hogy ha ez az egymás szeretete meg marad, és az utolsó punctumot el igazithatják, az Uraknak magoknak tetzik, de minthogy már a Leányok olyan időben vagyon, hogy a maga javát meg tudja gondolni, ebben a dologban telyeséggel maga hatalmában hadgyák, azért a maga indulatyát magától fogják meg kérdeni. Ezt én ugyan már tsak nem bizonyoson tudtam, mert minekelőtte én az Szüleitől kértem volna a Leányokat, az előtt ki vettem vala belőlle a hajlandóságát, a midőn tántzból mind ketten nyugodni egymás mellé ültünk, én ott egy álomban való tréfa által az indulatomat leg először fejeztem ki nyilván, melyre való feleletiben őis el árulta a magáét. Esett ez a meg kérés a Podmanyitzki Uraimék Házánál Aszodon bizonyos... névű emberséges ember lakadalma alkalmatosságával, melyet Podmanyitzki Uraimék tartottak fen, mely hogy akkor, és a Házoknál esett, rosz névenis vettek a Podmanyitzki Urak, nem tudnám, mint egyéb okbul, hanem, hogy eleitől fogva nagy irigységgel viseltettek ehez a Kis Aszszonyhoz, és az egész Sziráki Házhoz, mint a mely még hajadon Ersébeth nevű Kis Aszszonyoknak némely szerentséjit el huzta. El válván ekkor Aszodon egymástul, tettem a Kis Aszszonynak olyan ígéretet, hogy még fel menetelem előtt, ha tsak lehet, magok házoknál Szirákon is meg látogatom. Melyet tsak hamar azután meg is telyesitettem. Töltöttem ott harmad napot. Ez alatt a kevés idő alatt még több alkalmatosságunk volt egymásnak szeretetünket ki nyilatkoztatni; a minthogy azt

nem csak nem titkoltuk már ekkor, hanem annak állandóságát is fogadtuk egymásnak, és hogy fenn tarthassuk jobban azt ígérte a Kis Aszszony hogy néki irandó leveleimre válaszol. Ez eddig az én szerelmem kezdete, és gyarapodásának Historiája, mely egész kün létembenis változás nélkül meg maradt, haza jövetelemmel pedig a házasság által tökéletességére mentt, melyről oda alább bővebben. El jövén ekkor Szirákrul egynéhány nap mulva ugymint 2^a July 1759. Pestről el indultam idegen országokra. Itt már ott kün való történeteimről semmit sem írok, mivel azokat naponként, mint már félvebbis mondám, szorgalmasan fel jegyztettem. A levelezés egész fen létembenis meg volt, de meg vallo, hogy tökéletességre mehessen a dolog a fen meg irtt akadályra nézve, nehezen gondoltam. Le jövén Bétsbe Áprilisnek 11dik napján 1761. Májusnak 2dik napjáig ott késtünk Kedves Szüleimmel edgyütt. Ekkor le jövén Gyömrőre Pünköstre, az Innepnek utolsó napján mely . . . May esett, Pongrátz Boldisár Urammal Szirákra mentem. Adtak ekkor Szüléim egy írást oly véggel kezembe hogy azt a Sziráki Urak akaratyából a Kis Aszszony subscribálja, melyben arra kötelezte volna magát hogy mind két ágon levő gyermekeknek Reformata Religióban való neveltetések ellen semmit sem mond &c. Ezen írást mi Szirákra el vivén sokáig nem hogy az Urak azt akarták volna meg engedni hogy subscribálja a Kis Aszszony, sőt attol telyeséggel el nem akartak állani, hogy én adjak arról kötelező írást, hogy a Leányokot az Evangelica Religióban engedem nevelni &c. Én ugyan meg vallo, hogy ettől se lettem volna felette idegen egyéb okbul, hanem hogy Erdélybe még a Szász Nation kívül minden Uri rend a ki nem Catholicus, Reformata Ecclesiához tart, és így egy kis alkalmatlanságra adna okot jövendőben, mert különben én a két vallást egynek tartom, és a közöttük levő külömbséget épen nem oly fontosnak, hogy külön Ecclesia nevet érdemelyen. Mindazonáltal a Szüléim, kívánságuktul telyeséggel el állani nem kívánván és látván az Urak, hogy a dologbul semmi sem leszz, nem akartak a Kis Aszszony hajlandóságán erőszakot tenni, a ki meg mondotta, hogy hozzám ugyan Szüléi tetzése ellen nem jó de ha hozzám nem jöhet, soha férhez semis megyen. Arra mentek azért utolyára, hogy a magok kívánságátul az Urak el állanak az irás kérésben, sőt arrais reá mennek, hogy neveltesenek mind két nembül való gyermekek a Reformata Religióban, de hogy arról írást adassanak a Kis Aszszonyynal, azt, szokás ellen, és Házők kissebbségére nem tselekedhetik. Ezen válaszzsal botsátván el az Urak bennünket, Kedves Aszszonyom Anyám ő Nagysága telyeséggel nem vólt meg elégedve véle mig nem osztán csak ugyan meg nyugodott magais benne ilyen formán, először, hogy adjon Pongrátz Uram Testimonialist az Uraknak ilyen forma vállaszokul, másodsor hogy irjak én (és ezt magam projectáltam) a Kis Aszszonynak egy levelet a melyben irjam meg hogy az Urak válaszáat meg hoztam, mely ebből 's ebből áll ('s itt egészen meg irtam miből állott) azért már a szüleimis reá állanak az Urak háza kissebbséginek elkerülésiért, hogy szóval adott válaszkot írásba ne tegyék. Erre a Kis Aszszony annak rendi szerint válaszolt, mely válasz az én Levelemmel edgyütt annyit értt mint a kéz írással való obligatio, ha a formája nem vóltis. Ezt azért mind a kettőt ex originali copiazatták és vidimáztatták a Szüléim, mind az enyimet mikor el küldöttem, mind pedig a választ mikor jött. Minthogy pedig már töllem függött a dolog, töllemis vettek Kedves Szüléim írást az irántt, hogy a Reformata Religióban kívánom minden gyermekeimet nevelni &c. Én ugyan magam résziről bizony kevesebb formálitássalis bé értem volna, de kedves Szüléim akaratyát, valamint egyekben, ugy ebbenis telyesíteni kötelességemnek tartottam. Történtek ezek

Májusnak közepe táján, 's mikor így véghez mentt volna a nagygya a dolognak, Kedves Szüléim Erdélybe bé indultak, sietvén oda Kedves Testvér Hugom Gróf Torotzkai Sigmondné betegedésére nézve, melynek e tájatt kellett esni. (Meg is lett, mig bé értek volna a Szüléim, a Hugomnak Fia, de tsak hamar ismét meg holtt.) Engem pedig elhagytak Gyömrőn, hogy a már meg forrott dolgot tökéletességire vigyem annyiban, hogy a gyűrű váltás, és esketés véghez menyen, a lakadalom iránt pedig terminust kérjek az Uraktul. Véghezis mentt a gyűrű-váltás 21^a Juny, az esketés pedig 28^a ejosdem László napján az Urak Házánál Szirákon, három rendbéli ki hirdetés után az ott való szokás szerint, melynek szükséges képen véghez kell ott menni, hanemha az ember a Catholicuz Püspöktül engedelmet kér, a melyiknek az a hely Diaecesissibe esik ; ezt pedig én telyeséggel nem akartam 's az Uraknak sem vólt kedvek reá. Esküdtetett meg bennünket a Szügyi Lutheranus Pap, nem tudván a Sziráki Magyarul, és a lévén a szokás Magyar Országon, hogy a Léányos Ház adjon Papot. Ennek vége lévén Terminus irántt kértem az Urakot, melyet adtakis, Sz. Mihály napjára, vagy azt edgynéhány nappal meg előző Máté napjára. Ezt a választát vévén az Uraknak, bé indultam Erdélybe, fogván egyenessen Szebennek. Kedves Szüleimet találtam Sorostélyon, ki jövő utyokban Szebenből Gernyeszegre. El kísértem ő Nagyságokat Gernyeszegig ; onnat a Szüléim el mentek Radnára a feredőre, én pedig főbbképen a Szállás keresése kedviért Szebenbe, hol maradtam egészen Decemher 12-dik napjáig. Itt való dolgaimat szántt szándékkal el halgatom, melyekről sokat irhatnék, ha szükség volna és vétek nélkül meg eshetnék. Tsak azt jegyzem azért meg, hogy mi a Terminusra el nem készültünk koránttis, és így kéntelenek vóltunk más Terminust kérni az Uraktul Roth Uraiméktul, melyet az Urak minthogy az utak őszszel és télben igen alkalmatlanok, Husvétra projectáltak, a minthogy a mellettis maradtott a dolog. Mivel pedig én láttam, hogy ezen Terminus igen meszsze lévén, mind magamnak nehezen esnék, 's kötelességem ellenis, mind pedig, és kiváltt másoknak rosz itéletre adhatna alkalmatosságot, ha addig a Mátkámhoz ki nem mennék, el kéredzettem Kedves Szüléimtül, hogy a Mátkámhoz ki mehessek ; kik egyszerűsmind azt bizták reám, hogy kevés Szirákon való mulatásom után mennék Bétsbe, és ottan Kedves Atyám Uramnak a Tabulae Praesesim hivatalt sollicitálnám, meg parantsolván azt, hogy akár mehetek valamire, akár ne, sokáig Bétsben ne mulatnék, mely különben, tsak a lakodalom terminusára nézve se lehetett volna. El indultam azért Szebenből 12^a Decembr. délután, az nap mentem Sorostélyra, másnap 13^a a Száraz vám, vendégfogadóhoz, 14^a Meg érkeztem ebédre Sz. Királyra a Sogoromhoz, kiket mindnyájan jó egészségben találtam. 15^a és 16^a is ott vóltam ; 17^a Kolosvárra mentem, 18^a Berendre, 19^a M. Egregyre, 20^a ebédre Zilahra, innen nem mentem a Posta uton, hanem Diószegi Sámuel hivatalára Pér felé vettem utamot, azért mentem még az nap estvére Ballára, másnap 21^a Szakátsiba V. Ispány Bölönyi Sándor Uramhoz ki igen jó szivvelis látott. 22^a Mentem ebédre Szodoróra Sogor Darvai Uramhoz, ebédután be térvén Notarius Halmágyi Uramhoz és Diószegi István Bátyámhoz, estvére mentem Pére Diószegi Sámuel Uramhoz. 23^a Mentem ebédre Gálos Petribe, az nap ott marasztott az Oberster Dravetzki Uram. 24^a Mentem ebéd előtt Álmosdra, honnan egy meg követő levelet irtam az Urnak Dobozi Uramnak, hogy most sietségem miatt meg nem látogathatom. Egy keveset itt falatoztam, azután estvére 7 ora felé Debretzenbe értem, szálván ott Szeremlei Sámuel Uramhoz ki igen jó szivvel látott. 25^a Karátson első napján reggel a Nagy Templomban Ur vatsorájával éltem. Vettem Kedves Hugom Torotzkainé

Levelét a Tászlival edgyütt, melyért irtam vala Kolosvárrul. Ebéden az Urnál Biró Uramnál voltam. 26^a Egész nap Debretzenbe mulattam. Irtam Levelét Kedves Atyám Uram ő Nagyságának, melybe egy, Kedves Hugom G. Torotzkainénak szöllő levelet zártam. Irtam vólt mind Gy. Királyrul, mind pedig M. Egregyrүүлis Kedves Atyám Uram ő Nagyságának. 27^a Jöttem ebédre az ujj fogadóhoz, estvére a Hortobágyi vendégfogadóba. 28^a Ebédre Füedre, Estvére Poroszlóra. 29^a Ebédre Atányba, onnan estvére Örsre szállottam itt a B. Ortzi fogadójába, de hozzá menvén magam látogatni, meg marasztott 's ott hálтам. 30^a Mentem Etsedre ebédre; ebéd után fel mentem Gyürki Gábor Bátyám Uramhoz, ki hirtelen igen rosszul lett; a hideg szörnyüképen ki rázta. 31^a Ebédre mentem Héhalomba onnat által estvére Szirákra, hol az Urakot egészben, a Mátkámat pedig egy kevés változással találtam. Nem lophattam meg reménységem szerint, mert Kedves Atyám Uram ő Nagysága előre a Mátkámnak magának meg írta hogy megyek. Teleki Ádám Ötsémetis itt találtam, kinek még előre meg irtam hogy oda menyen; B. Balinthitt is véle vólt, a Hadnagy.

JANUARIUS.

1^a 2^a 3^a is ott vóltam; 4^a Mentem Atsára, az nap ott vóltam 5^a vissza mentem Szirákra. 6^a El jöttem Szirákrul, hogy Bétsi utamat folytathassam. Az időm igen kellemetesen töltt Szirákon, tapasztalván a Mátkámnak indulyába, természetibe és mostani magaviselésébenis ujjabb jeleket, a melyek nem tsak a régi felölle való reménységemet meg erősítették hanem még több reménységreis alkalmatosságot nyujtottak. Meg vallom több fenn el mondott ki jövetelem okai között ezis ottan vólt, hogy lássam, miképen áll már most a szive a Mátkámnak, minek utánna kötelességis vagy on már, nem tsak indulat. Mert gyakorta meg esik, leg alább meg eshetik, hogy az indulat tsak addig tart a mig akadályt lát; mihelyt azt el éri a mire szándékozott, vagy épen meg változik, és egyébb olyan tzélt keres magának a hol ismét legyen mit dolgozni, vagy leg alább meg lankad. Akármelyiket tapasztaltam vólna pedig, nem igen fért vólna az inyemre; a ki inkább szerettem, örökké társ nélkül el lenni, mint az ő indulytán az esküvésbeli köteleség utánis erőszakot tenni, és így magának, a ki a más világon nem hiszem, ezen a világon Purgatoriumot tsinálni. De örömmel tapasztaltam ekkor itt létemben nem tsak azt, hogy indulyta nem változott, hanem még aztis hogy erősödött az irigyek nyelve közöttis, kik semmit el nem mulattak, hogy a töllem való indulattól el hajthassák, azt gondolván a közelebb való napokban ki és azzal kívánván el tsábitani, hogy én azt mondtam volna: Adnék egynéhány ezer forintot, tsak változtathatnám meg a dolgot. Mitsoda sületlen hazugság ez! De mégis szerentsére, vagy talán szerentsénkre mind kettőknek, nem kapott nállais hitelt ez a szó szátyárság.

Mészöly Gedeon.